

داکتر سید عبدالله کاظم

31 آگست 2016

عرایضی خدمت سه دوست محترم و گرامی!

از مدت سه چهار هفته است که سخت با نشر کتاب "رویداد لویه جرگه دارالسلطنه 1303" مصروف هستم و فرصت نیافتم که به بعضی سؤالا و نظریات دوستان گرامی رسیدگی نمایم که البته با ابراز امتنان و سپاس فراوان از لطف شان اینک مختصر چند مطلب را خدمت شان بعرض میرسانم:

1 - با آنکه هر قسمت کتاب "رویداد لویه جرگه..." را به دقت قبل از نشر میخوانم، اما باز هم اشتباهات تایپی رخ میدهد. جناب محترم بیکمراذ تاش ضمن لزوم باز نشر این کتاب در مورد اشتباهات تایپی در متن باز نشر شده ای آن پیشنهاد بسیار عالی کرده و به خوانندگان عزیز این سلسله توصیه فرموده اند که در صورت ملاحظه اشتباهات تایپی آنرا بطور خصوصی به اداره پورتال ارسال دارند تا از آن طریق اشتباهات تایپی را قبل از نشر نهائی کتاب اصلاح کرده و در نتیجه کتاب بدون همچو اشتباهات بطور کل نشر شود. ایشان یکی از اشتباهات "منغیض" را خاطر نشان ساختند که فوری به "منغیض" اصلاح گردید. با تشکر از لطف شان، امید است دوستان عزیز از همکاری خود در این زمینه دریغ نفرموده و در صورت ملاحظه یک اشتباه تایپی با اینجانب و یا بنام اینجانب از طریق پورتال مرا متوجه سازند.

ناگفته نباید گذاشت که جناب محترم ایاز نوری (آزادی) همکار این پروژه پس از نشر هر قسمت آنرا به دقت خوانده و اشتباهات تایپی را بیرون نویس کرده ذریعه ایمیل فوری برایم ارسال میدارند و الساعه در اصلاح آن اقدام میگردد.

2 - جناب نوری (آزادی) که خود شان همکار فعال این پروژه میباشدند، در دریچه نظر سنجی ها طالب معلومات بیشتر در مورد گردآورنده کتاب "رویداد لویه جرگه..." مرحوم مولوی برهان الدین خان کشکی شده اند که اینک با استفاده از مآخذ دست داشته مختصر معلومات در باره ایشان تقدیم میگردد. (البته خلص سوانح مرحوم کشکی را حین چاپ نهائی کتاب در اخیر آن درج خواهیم کرد):

مولوی برهان الدین خان متخلص به "کشکی" در سال 1894 م در قریه "کشک" ولایت ننگرهار بدنیا آمده پدرش حاجی علی احمد خان - یکی از علمای دینی آن محل بود. کشکی نیز علوم دینی را از طفولیت در محضر پدر و دیگر علمای آنجا فرا گرفته و در عنفوان جوانی روانه کابل گردیده، نخست به امور نویسندگی و کتابت در دوائر حکومتی آنوقت مشغول شد و بعد از این راه به مطبوعات آنوقت راه یافت. او نخست به حیث مدیر نشریه "اتحاد مشرقی" ایفای وظیفه کرد و سپس به حیث معاون جریده "امان افغان" و "حقیقت" مقرر گردید و در همین وقت به حیث سر محرر رویداد های لویه جرگه 1303 شمسی تعیین شد که زیر نظر او چند محرر و تیز نویس گزارشات روزمره لویه جرگه را فی المجلس به قید قلم آورده و در شام همان روز همه آنها نوتها و یادداشت های مرتبه

د پانو شمیره: له 1 تر 2

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلېکنې د لېکنيزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله لیکنه له رالیرلو مخکې په خیر و لولئ

خویش را زیر نظر کشکی مقابله نموده گزارش نهائی همان روز را بقلم مولوی کشکی نهائی شده و یک کاپی به دفتر لویه جرگه سپرده میشود. پس از لویه جرگه مولوی برهان الدین خان کشکی به حیث یک عالم دینی در دفتر تحریرات خصوصی اعلیحضرت شاه امان الله غازی گماشته شد و به حیث مشاور دینی در امور تسوید قوانین می پرداخت. بعداً او با والی ننگرهار به حیث مشاور ایفای وظیفه کرد.

در دوره سقوی (امیر حبیب الله کلکانی) مدیر روزنامه "حبیب الاسلام" مقرر شد و پس از سقوط رژیم سقوی در سال 1929 از طرف اعلیحضرت محمد نادرشاه نخست به حیث مشاور در دفتر تحریرات شخصی پادشاه و از سال 1932 تا 1940 به حیث مدیر مسئول روزنامه دولتی اصلاح مقرر گردید. در همان اوایل سلطنت اعلیحضرت نادر شاه طبق دستور کتاب "نادر افغان" را به رشته تحریر درآورد که از طرف حکومت در سال 1930 به نشر رسید.

یکی از آثار مهم مولوی کشکی همان کتاب قطور "رهنمای قطغن و بدخشان" است که در سالهای اول دوره امانی به سلسله اعزام وزراء به ولایات کشور و رسیدگی به امور آنجاها، سپه سالار محمد نادر خان (وزیر حربیه) به ولایت قطغن و بدخشان توظیف شد و مولوی کشکی به معیت سپه سالار به آن ولا رفته و حین اقامت برطبق هدایت به تدوین کتاب رهنمای آن ولایت مشتمل بر نقشه ها و گزارشات دست اول درباره اوضاع اجتماعی و فرهنگی آنجا را تهیه نمود که این کتاب بعداً بطور سنگی در مطبعه وزارت حربیه آنوقت به چاپ رسید. این کتاب سالها بعد به وسیله خانم "مارگریت رویت" از دری به فرانسوی ترجمه شد. از سال 1940 تا 1943 کشکی به حیث رئیس در وزارت معارف انجام وظیفه نمود و سپس به حیث عضو مسلکی کمیته تحقیقاتی زبان پشتو کار کرد و در همین وقت برای اولین بار توانست قرآن مجید را به پشتو ترجمه کند. در سال 1944 به مدیریت معارف قندهار تبدیل شد و در چند سال اخیر عمر به حیث رئیس مطبعه دولتی در کابل ایفای وظیفه کرد. موصوف در سال 1953 به سن 59 سالگی چشم از جهان پوشید.

ناگفته نماند که یکی از پسران مولوی برهان الدین خان کشکی که به سلک ژورنالیستی و نویسندگی پدر پیوست، مرحوم صباح الدین کشکی میباشد که در این راه به مقام های مختلف اعم از مدیریت مسئول روزنامه اصلاح و ریاست باختر آژانس رسید، چنانکه در دهه مشروطیت (دموکراسی) به نشر روزنامه مشهور "کاروان" پرداخت و سپس در کابینه شهید محمد موسی شفیق به حیث وزیر اطلاعات و کلتور تعیین شد. خدای بزرگ هر دو (پدر و پسر) را غریق رحمت کند.

3 - با تشکر از جناب محترم ویس مومند که در دریچه نظر خواهی چند روز قبل پرسیده بودند که: «مقارن بقدرت رسیدن حبیب الله کلکانی... چند کشور آزاد و مستقل در جهان وجود داشت؟ و در زمره کشورهای آزاد آنوقت کدام یک کشور، حکومت "سقوی" را به رسمیت شناخت، زیرا شناخت و عدم شناخت یک حکومت نو بقدرت رسیده و ایجاد روابط دیپلماتیک از جانب کشورها و مؤسسات بین المللی مشروعیت و عدم مشروعیت همچو حکومت را تثبیت میکند؟»

این دو سؤال را نمیتوان با یک تبصره مختصر جواب گفت، ولی کوشش میکنم نظر خود را بعد از تحقیق مزید طی یک مقاله بعرض برسانم. گمان میکنم شخص مسلکی در ارائه جواب، بهتر از من محترم داکتر صاحب روستار تره کی و یا جناب محترم آقای ف. هیرمند باشند. بهر صورت کوشش میکنم در حد توان در زمینه بعداً معلومات تقدیم دارم. با ارادت عبدالله کاظم